

Bindmiddel

Roelof Koster

Op creatief gebied is Nederland zo toonaangevend dat de creatieve industrie een van de negen topsectoren is naast bijvoorbeeld water en agri-food. De Nederlandse overheid investeert daar in door talent te ontwikkelen, de sector internationaal beter te positioneren en onderzoek te stimuleren. Maar hoe staat het met de ontwikkeling van de creatieve industrie in Fryslân en kan die worden versterkt? In dit opiniestuk een blik op de huidige stand van zaken als opmaat voor een workshopmiddag en debatavond die op 28 juni wordt georganiseerd.

Het is een tijd waarin creativiteit nieuwe kansen krijgt, het wordt herontdekt. Creativiteit is in ontwikkeling in het onderwijs, bij participatie van burgers en ook in de professionele sector staat de tijd niet stil. Een korte schets van de opkomst en positie van de creatieve industrie.

Broedplaatsen

In het midden van het eerste decennium van deze eeuw beleefden we aandacht voor de opkomende creatieve industrie voornamelijk als gevolg van het boek van Richard Florida uit 2002. De opkomst van de creatieve klasse waarbij creativiteit werd gebundeld door middel van broedplaatsen in stedelijke gebieden die zouden zorgen voor economische impulsen. In 2005 hebben we er in Leeuwarden nog een symposium aan gewijd. Onder de titel Passage werd de samenwerking in het noorden verkend.

Landelijk heeft dat er in 2011 toe geleid dat de creatieve industrie een zelfstandig onderdeel werd van het topsectoren-beleid voor de economie. Er kwam een innovatiekalender vanuit de creatieve sector waarbij toen werd ingezet op een rol van de sector als aanjager van creatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. In het noorden hebben we daar toen maar in beperkte mate van kunnen profiteren.

Bij de invulling was er namelijk vooral een concentratie op de toch al sterke regio's zoals bijvoorbeeld Rotterdam/Delft, Amsterdam, Utrecht, Eindhoven en Arnhem. De focus lag met name op versterking van de export, internationaal was Dutch Design booming business. De landelijke regio's stonden daarbij min of meer buitenspel. In het hele toenmalige dikke rapport over de topsector creatieve

industrie stond slechts één zinnetje gewijd aan de rest van Nederland 'de creatieve industrie in overige regio's en steden heeft vooral een lokaal bedienend karakter' en daar konden we het toen voorlopig even mee doen in het Noorden.

Beeldenstorm

Tot vandaag de dag wordt creativiteit nog vaak geassocieerd met kunst en verbeelding. Zeker, daar komt ook creativiteit bij kijken – gerelateerd aan ambacht, vakmanschap, techniek en innovatie. Maar met alleen de verbeelding, het zichtbare resultaat en uiterlijk vertoon, wordt creativiteit te beperkt belicht. Die kant van het spectrum heeft het bovendien lastig in het huidige digitale tijdperk, met een overkill aan een vaak obligaat aanbod van beelden. Onze wereld van ver in het heelal tot op het kleinste microniveau, en alles van oud tot nieuw

daartussen, is in beeld gebracht en komt tot ons via televisie en internet. Dat is adembenemend maar heeft een keerzijde, het werkt uitputtend en stompt ons ook af. Wanneer kun je nog werkelijk verrast en verbaasd zijn en word je gegrepen door iets dat je nog nooit hebt gezien?

Maar gelukkig gaat creativiteit verder dan alleen de beelden, het is een manier van denken of misschien juist wel van niet-denken. Intuïtief en creatief denken, concepting, design thinking, social en open design, het creëren van oplossingen vanuit een ander perspectief en op basis van samenwerking en cross-overs. Los van gevestigde vaste patronen en structuren. Creativiteit als basis voor de aanpak van maatschappelijke vraagstukken. Creatieve oplossingen komen vaak uit onverwachte hoek.

Op eigen kracht

Ook in het noorden hebben we inmiddels wel ontdekt dat de creatieve industrie niet beperkt kan worden tot de optelsom van de segmenten design, gaming, architectuur, muziek, media en entertainment. Beeldende kunst en erfgoed waren dat van oorsprong ook in het Engelse model voor creative industries, maar zijn dat vreemd genoeg niet in het huidige Nederlandse op economische leest geschoeide beleidskader van de topsector creatieve industrie.

Uitgaan van de deelsectoren en verschillende disciplines werkt averechts. Het leidt tot spraakverwarringen en blijft hangen in de verschillen en de vraag waar je eindeloos op kunt blijven kauwen: wat is dat eigenlijk de creatieve

industrie? ...dat blijkt steeds voor iedereen anders. Veel belangrijker is het om niet naar de verschillen te kijken maar juist uit te gaan van het gemeenschappelijke. En dan vooral wat ons in het Noorden verbindt. Dan blijkt dat het Noorden een eigen agenda kan opmaken, dat we onderscheidend kunnen zijn. Uitgaan van eigen kracht en kwaliteit in plaats van de landelijke sterke elementen te willen nabootsen. Dat was – kort door de bocht – ongeveer ook de strekking van het advies, van de werkgroep creatieve industrie onder voorzitterschap van Han Brezet, van de SER Noord-Nederland aan de noordelijke overheid in 2015. Noord Nederland heeft top thema's als Healty Ageing, Energie, Water, High Tech Systemen & Materialen en Sensortechnologie hoog op de agenda staan. Maar er zou nog meer doelgericht

kunnen worden ingezet op cross-overs, flankerend beleid, bottom-up's en bundeling van initiatieven, disciplines en sectoren.

De inmiddels op eigen kracht ontstane Creative Council Noord Nederland CCNN heeft dat advies ter harte genomen en zet in op de inschakeling van de creatieve sector op tal van noordelijke maatschappelijke vraagstukken. Samen met de Frisian Design Factory van de NHL & Stenden hebben ze gemeenschappelijk dat het daarbij juist gaat om gelijkwaardige samenwerking van overheid, kenniscentra, bedrijfsleven plus burgers en de creatieve sector. Op die manier liggen er kansen om creativiteit als centrale methodiek in te zetten door middel van cross-overs en

co-creatie. Creativiteit levert juist dan een meerwaarde en staat in zijn kracht. Creativiteit als verbindende factor om samen te bouwen aan een toekomst die we zelf creëren.

Nieuwe kans

Ook landelijk lijkt het tij gekeerd en krijgt de Noordelijke Creative Council positieve respons. Zoals wel vaker komen en gaan ontwikkelingen in golfbewegingen. Zo ontdekte men dat na de concentratie op exportvergroting nu juist de landelijke regio's, waar het toch eigenlijk moet gebeuren, van belang zijn en aansluitend beleid verdienen.

CCNN is medeopsteller en ondertekenaar van de aanbevelingsbrief Ontwerpkraacht voor het NL van NU die de gezamenlijke

organisaties voor de creatieve industrie dit jaar stuurden aan de formateur voor een nieuw kabinet en waarin het belang van de inzet van de creatieve sector bij maatschappelijke vraagstukken centraal wordt gesteld. ■

<http://dutchcreativeindustries.nl/2017/03/10/ontwerpkraacht-voor-het-nl-van-nu/>

Roelof Koster (1956) is design projectadviseur by Keunstwurk.

Dwarskijkers

Keunstwurk organiseert een serie debatten op het snijvlak van kunst, cultuur en maatschappij.

Smart Villages

Over de toekomst van de creatieve industrie in Fryslân

Waar ligt de toekomst van de Friese creatieve industrie? De oplossing zou weleens kunnen liggen in het vermogen van multidisciplinaire teams om complexe maatschappelijke vraagstukken van duurzame oplossingen te kunnen voorzien. Maar hoe goed zijn we daar al in? Kunnen Friese creatieven dat soort opdrachten al aan? En hoe open denken de opdrachtgevers? Op 28 juni gaan we met die vragen aan de slag. In de middag leggen drie dorpen hun 'wicked problems' voor aan drie multidisciplinaire teams. De Frisian

Design Factory begeleidt het ontwerpproces. De uitkomsten en het proces worden in de avond gepresenteerd en besproken. Daarnaast vertellen inspirerende koplopers over hoe zij op bijzondere wijze hun ontwerppraktijk hebben ingericht. Het publiek wordt uitgedaagd zich uit te spreken over het belang van deze trend. Dit alles zal zich afspelen in het gloednieuwe en super duurzame gemeenschapshuis van Rottevalle. Alleen al daarom mag u deze eerste editie van Dwarskijkers niet missen.

Woensdag 11 oktober

It takes a Village to raise a child

Over de Mienskip als ideale leeromgeving
In de middag werksessies over 'ontwerpen voor de toekomst' met 'Kinderen aan Zee' (genomineerd voor de gouden C door het FCP). In de avond presentaties en debat hoe kinderen vanuit school duurzame oplossingen ontwerpen voor hun eigen leefomgeving. Is dit de ultieme leerschool voor 21ste eeuwse vaardigheden?

Woensdag 13 december

Slow Art

Over de kunst van traagheid en stilte
In de middag workshops 'traageisende hulp' met Circus Engelbrecht. In de avond een debat naar aanleiding van minstens twee kunstprojecten rond dit thema: Traageisende hulp van Medisch Centrum Leeuwarden en de Star Barn bij Zwarte Haan. Hoe traag of stil kan je het krijgen?

Aanmelden voor de debatavonden via: www.keunstwurk.nl